

QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC TRẢI NGHIỆM CHO THANH THIẾU NIÊN TẠI CÁC CƠ SỞ PHẬT GIÁO

ĐẠI ĐỨC NGUYỄN MINH PHƯƠNG*

Ngày nhận bài: 31/10/2016; ngày sửa chữa: 07/11/2016; ngày duyệt đăng: 16/11/2016.

Abstract: The article mentions contents and significance of summer retreat courses in educating young people. Also, the article proposes measures to improve quality of management of experiential education with aim to develop comprehensive personalities for the youth.

Keywords: Management, experiential education, Buddhism institution.

Đạo Phật với hơn 2500 năm tồn tại và phát triển, đã góp phần tạo nên diện mạo đa dạng của văn hoá văn minh thế giới và văn hoá - văn minh Phật giáo. Với thuyết Nhân duyên - nghiệp báo luận, Phật giáo cho rằng bản chất con người không phải là thiện hay bất thiện hoặc hỗn nhiên bất định mà nó là sản phẩm (quả) của nghiệp nhân từ đời trước. Cái mà Nho gia gọi là “tính” thì Phật gia gọi là “chủng tử”/hạt giống, là “nghiệp bản hữu”... Điều khác nhau căn bản là: cái “tính” của Nho gia là do trời sinh ra (thiên sinh chi vị tính), vốn là thiện; còn “chủng tử”, “nghiệp” theo Phật giáo lại là do chính mình tạo ra, trong đó có cả thiện và bất thiện. Do vậy, bản chất của giáo dục Phật giáo là tìm con đường, biện pháp nhằm đưa lại cho con người niềm tin, trí tuệ để nhận chân chính mình, để hạn chế đi đến diệt trừ cái nhân bất thiện, bồi dưỡng tăng trưởng nhân thiện vốn có và tạo nhiều nhân thiện trong đời sống hiện tại.

Với quan điểm này, giáo dục nhân cách con người trong Phật giáo và giáo dục nhân cách học sinh (HS) trong nhà trường đã tìm được tiếng nói chung trong việc giáo dục nhân cách cho HS tại các cơ sở Phật giáo thông qua hoạt động trải nghiệm.

Tuy nhiên, tổ chức giáo dục trải nghiệm cho HS tại cơ sở Phật giáo đối với HS đang trong lứa tuổi dậy thì (nhân cách đang hoàn thiện) quả là một việc khó khăn cần có sự quản lý (QL) điều hành tốt. Chính vì vậy, QL hoạt động trải nghiệm cho HS tại các cơ sở Phật giáo đóng vai trò quan trọng quyết định đến sự thành công trong việc giáo dục trải nghiệm cho người học tại các cơ sở Phật giáo.

1. Hoạt động giáo dục trải nghiệm (HĐGDTN) và quản lý HĐGDTN

1.1. Hoạt động giáo dục trải nghiệm. Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục; trong đó, dưới sự hướng dẫn và tổ chức của nhà giáo dục, từng cá nhân HS được tham gia trực tiếp vào các hoạt động thực tiễn khác nhau của đời sống gia đình, nhà trường cũng như ngoài xã hội với tư cách là chủ thể của hoạt động, qua đó phát triển năng lực thực tiễn, phẩm chất nhân cách và phát huy tiềm năng sáng tạo của cá nhân mình. Trải nghiệm sáng tạo là hoạt động được coi trọng trong phát triển nhân cách cá nhân HS.

Bằng hoạt động trải nghiệm của bản thân, mỗi HS vừa là người tham gia, vừa là người kiến thiết và tổ chức các hoạt động cho chính mình nên HS không những biết cách tích cực hoá bản thân, khám phá bản thân, điều chỉnh bản thân mà còn biết cách tổ chức hoạt động, tổ chức cuộc sống và biết làm việc có kế hoạch, có trách nhiệm.

1.2. Quản lý HĐGDTN. Trong QL giáo dục, QL HĐGDTN là một trong những nội dung đặc biệt trong giáo dục phát triển toàn diện nhân cách HS. QL HĐGDTN là hoạt động mang tính đặc trưng của tất cả các hình thức giáo dục, HĐGDTN thực hiện cả chức năng giáo dục và phát triển. QL HĐGDTN trong nhà trường là QL trực tiếp các HĐGDTN diễn ra ở trường nhằm thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện nhân cách HS.

Bản chất của việc QL HĐGDTN là phải tổ chức thực hiện những nhiệm vụ cơ bản sau: - Cụ thể hoá mục tiêu giáo dục trải nghiệm qua các nhiệm

vụ giáo dục nhằm nâng cấp tri thức, kĩ năng, bồi dưỡng thái độ và hình thành phát triển những năng lực, phẩm chất tốt đẹp cho thanh thiếu niên (TTN); - QL việc xây dựng và thực hiện nội dung giáo dục. Nội dung giáo dục phải bao gồm hệ thống những tri thức, kĩ năng, kĩ xảo, các phẩm chất đạo đức, thế giới quan, nhân sinh quan mà người học cần phải nắm vững trong quá trình giáo dục; - QL HĐGD TN của nhà giáo dục thông qua các hoạt động xây dựng mục tiêu giáo dục, thực hiện chương trình, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức giáo dục,...; - QL hoạt động học tập của HS: QL về nền nếp thái độ học tập trên lớp, ý thức học tập, rèn luyện và tu dưỡng đạo đức, học tập giáo dục định hướng nghề nghiệp, kết quả giáo dục,...; - QL cơ sở vật chất, trang thiết bị, đồ dùng phục vụ cho HĐGD TN bao gồm: QL phòng học, phòng nghỉ, khu vực vui chơi, sách vở,...

Như vậy, để QL tốt hoạt động dạy học, nhà QL giáo dục phải nắm vững được nội dung QL của hoạt động dạy học như QL hoạt động dạy học theo mục tiêu, nội dung chương trình đào tạo, kế hoạch giảng dạy, QL công tác kiểm tra, đánh giá các hoạt động chuyên môn của giáo viên, QL đội ngũ cán bộ QL, giáo viên, các lực lượng hành chính, bảo vệ, các tổ chức Công đoàn, Đoàn Thanh niên. QL đổi mới phương pháp dạy học, QL công tác bồi dưỡng trình độ chuyên môn nghiệp vụ, tay nghề cho giáo viên, QL cơ sở vật chất phục vụ cho dạy học,... nhằm nâng cao hiệu quả QL trong các nhà trường, nâng cao chất lượng dạy học, giáo dục để góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS.

2. HĐGD TN cho TTN thông qua các khóa học hè tại các cơ sở Phật giáo

2.1. Đặc trưng của các khóa học hè tại các cơ sở Phật giáo. Trong xã hội hiện nay, việc quan tâm, chăm sóc trẻ em không chỉ được thể hiện trong gia đình, nhà trường mà còn được cả xã hội quan tâm. “Trẻ em hôm nay, thế giới ngày mai”, thể hiện vai trò quan trọng của thế hệ trẻ đang sinh sống và học tập trong xã hội chúng ta. Hiện nay, với sự phát triển không ngừng về mọi mặt của xã hội, nhất là sự phát triển như vũ bão của khoa học công nghệ hiện đại, các vấn nạn bạo lực học đường ngày một gia tăng, do giới trẻ thiếu chất liệu yêu thương trong cuộc sống nên tâm hồn trở nên khô cứng và trơ lì. Vì thế, trong những năm qua Phật giáo ở Việt Nam đã có những bước chuyển biến mạnh mẽ, Phật giáo tham gia tích cực hơn vào các hoạt động xã hội nói chung và hoạt động giáo dục nói

riêng, góp phần hướng con người tới những giá trị chân - thiện - mỹ.

Những năm gần đây các cơ sở Phật giáo như các chùa, thiền viện,... (gọi chung là chùa) trong cả nước thường xuyên mở các khóa tu Phật giáo cho HS, sinh viên. Mỗi khóa kéo dài một tuần.

Trong một tuần ở chùa, các bạn trẻ (TTN) đã được trải nghiệm trong một môi trường có nhiều khác biệt với thế giới bên ngoài. Gần 4 giờ sáng tất cả các khóa sinh đã phải vân tập trong nhà Pháp hội (giảng đường). Để tránh ảnh hưởng tới quá trình tu tập nên tất cả các thiết bị điện tử các khóa sinh đều phải gửi cho ban tổ chức bao gồm: laptop, điện thoại di động, máy tính bảng, máy ảnh, máy nghe nhạc. Các khóa sinh được sinh hoạt trong một thời khóa khoa học và ổn định trong suốt thời gian tu tập.

Thời gian khóa lễ, giảng pháp và trao đổi về Phật học là thời gian quan trọng nhất trong khóa tu, mỗi ngày sẽ có hai khóa lễ tụng kinh, niệm Phật buổi sáng (bắt đầu khoảng 4h30) và buổi chiều (bắt đầu khoảng 5h). Trong gần một tuần tu tập có ba buổi sáng các khóa sinh được nghe và trao đổi kiến thức về Phật giáo với trụ trì hoặc giảng sư. Chiều tối, các khóa sinh tham dự lễ phóng sinh nuôi dưỡng tình yêu thương với muôn loài. Bên cạnh tu tập về Phật giáo, các khóa sinh được học về đạo đức và kĩ năng sống.

Hoạt động văn nghệ, các trò chơi là những nội dung không thể thiếu nhằm mục đích giao lưu, giải trí và gắn kết các khóa sinh với các hoạt động như: thi kịch, kéo co, chuyên bóng, chọc bóng, đu dây, đi cầu khỉ. Tất cả các khóa sinh được chia thành các tổ, mỗi tổ cử thành viên của tổ mình tham gia các trò chơi sao cho tất cả các thành viên đều được tham gia.

Những bài học về đạo đức và ứng xử sẽ là kim chỉ nam là ngọn đuốc soi đường để mỗi khóa sinh vững vàng, tiếp bước và thành công trong cuộc sống.

2.2. Ý nghĩa của HĐGD TN cho TTN thông qua các khóa học hè tại các cơ sở Phật giáo. Khóa tu mùa hè đem đến những bài học bổ ích, những trải nghiệm sâu sắc, những giờ phút trang nghiêm thanh tịnh cùng lắng lòng mình để nhìn lại bản thân. Ngoài ra, đây còn là dịp để TTN giao lưu, học hỏi, vui chơi thoải mái sau những ngày tháng học tập căng thẳng.

Trước xu thế phát triển của xã hội đương thời, nhân loại đang ngày đêm đối mặt với nhiều thách thức của đời sống thực tại, sự nghèo đói, tụt hậu, bệnh tật,... đã nảy sinh nhiều phức tạp trong các

mối quan hệ về tinh thần và vật chất, nhân cách đạo đức, những nét đẹp thuần lương *chân, thiện, mĩ* nghìn đời của dân tộc đang trên đà tuột dốc và giới trẻ cũng là đối tượng bị tác động nhanh và mạnh, đứng trước thực tại đó các cơ sở Phật giáo nước ta đã có những hành động nhắm hướng tới các bạn TTN, HS, sinh viên, các thế hệ trẻ tương lai của đất nước nhằm định hướng và nâng cao được nhận thức cho các bạn về thế giới, về cái đúng, cái sai, cái đẹp, cái xấu. Các nhà chùa đã thường xuyên tổ chức các khóa tu thu hút được rất nhiều HS, sinh viên tham gia, đặc biệt là khóa tu mùa hè trong vòng 7 ngày đã thu hút đông đảo các bạn trẻ tham gia với nhiều lí do khác nhau.

2.3. Nội dung HGDĐT cho TTN thông qua các khóa học hè tại các cơ sở Phật giáo.

Trong ngày đầu tiên này, các bạn được quý thầy sắp xếp nơi ăn, nơi ngủ nghỉ và nghe giảng, đồng thời các bạn cũng được quý thầy hướng dẫn một số oai nghi cần thiết của người Phật tử khi đến nhà chùa như chấp tay, xá chào, lễ lạy, cúng quá đường,...

Trong khóa tu, các khóa sinh sẽ được quý giảng sư chia sẻ về các vấn đề: *lí tưởng sống, vấn nạn xã hội, gia đình, bạn bè, tình yêu*,... Bên cạnh đó, các bạn TTN còn được tham dự các chương trình, hoạt động xã hội. Nhìn chung, các nội dung được tổ chức tại các khóa tu đều xoay quanh các vấn đề giáo lí nhà Phật, ứng xử xã hội,...

Mục đích giáo dục của khóa học hè: + Góp phần vào sự nghiệp trồng người; + Tạo một không gian lành mạnh, bổ ích cho các bạn trẻ vào dịp hè; + Tạo một nơi giúp các bạn trẻ giảm trừ căng thẳng, hóa giải tâm hồn, tu tâm thanh tịnh; + Hoàng Pháp cho giới trẻ.

Trong khóa tu mùa hè, ngoài những bài học về đạo làm người, TTN còn có cơ hội tiếp nhận được những giáo lí cơ bản của đạo Phật. Các em được biết đến Phật pháp và sống theo lời Phật dạy sẽ là một người có đạo đức, biết sống trí tuệ, giàu lòng từ bi và sẵn lòng hi sinh lợi ích bản thân để phụng sự cho xã hội, cho đất nước. Đó cũng là mục đích cao cả nhất mà khóa tu hướng đến.

3. Nội dung QL HGDĐT cho TTN thông qua các khóa học hè tại các cơ sở Phật giáo

3.1. QL mục tiêu, nội dung giáo dục cho TTN.

HGDĐT TTN thông qua các khóa tu mùa hè tại các cơ sở Phật giáo nhằm giúp các em có thái độ, tình cảm đúng đắn, trong sáng trong các

mối quan hệ xã hội với mọi người và môi trường sống, có tình cảm và lòng biết ơn sâu sắc đối với các bậc sinh thành, ủng hộ những việc làm tốt, hợp đạo lí, bày tỏ phản ứng trước những hành vi sai trái. Có thói quen thường xuyên rèn luyện hành vi đạo đức trong ứng xử, trong các vấn đề của các lĩnh vực hoạt động và quan hệ xã hội tự giác thực hiện các chuẩn mực đạo đức, văn hóa và chấp hành pháp luật.

3.2. Xây dựng kế hoạch hoạt động và tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục cho TTN.

Phân tích thực trạng giáo dục TTN sau một năm học của ngành, trường, địa phương; xác định điều kiện giáo dục như cơ sở vật chất, tài chính, quỹ thời gian, sự phối hợp với lực lượng giáo dục để xác định mục tiêu và các hoạt động đạt mục tiêu trong HGDĐT cho TTN thông qua khóa tu mùa hè. Như vậy khi lập kế hoạch người QL (trụ trì nhà chùa) cần phải chú ý: - Đảm bảo tính thống nhất giữa mục tiêu giáo dục của khóa tu với mục tiêu giáo dục chung. Cần phối hợp chặt chẽ, hữu cơ với kế hoạch giáo dục của nhà trường và gia đình; - Lựa chọn nội dung, hình thức hoạt động đa dạng, thiết thực, phù hợp với hoạt động tâm, sinh lí HS để có hiệu quả giáo dục cao; - Thành lập được ban chỉ đạo cụ thể, để theo dõi, kiểm tra, giám sát đánh giá việc thực hiện kế hoạch.

Căn cứ vào những chú ý vừa nêu trên người lãnh đạo cơ sở Phật giáo cần phải xây dựng được kế hoạch QL trong hoạt động giáo dục bao gồm các loại kế hoạch sau: - Kế hoạch hoạt động theo chủ điểm; - Kế hoạch hoạt động theo chương trình khóa tu; - Kế hoạch hoạt động phối hợp với các lực lượng xã hội khác.

Tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục cho TTN sau khi đã lập xong kế hoạch, đó là lúc cần phải chuyển hoá những ý tưởng thành hiện thực. Tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục cho TTN, HS là quá trình hình thành nên cấu trúc quan hệ giữa các thành viên, giữa các bộ phận trong cơ sở Phật giáo để giúp họ thực hiện thành công các kế hoạch và đạt được mục tiêu tổng thể của khóa tu về giáo dục cho HS. Vì vậy, các thành viên và các bộ phận cần được giải thích mục tiêu, yêu cầu của kế hoạch giáo dục; thảo luận biện pháp thực hiện kế hoạch; sắp xếp bố trí nhân sự, phân công trách nhiệm QL, huy động cơ sở vật chất, kinh tế; định rõ tiến trình, tiến độ thực hiện, thời gian bắt đầu, thời hạn kết thúc.

3.3. Tổ chức thực hiện hoạt động giáo dục cho TTN, cụ thể, cần chỉ đạo: - HĐGDTN thông qua các buổi nghe giảng đạo lý nhà Phật tại cơ sở Phật giáo giúp cho HS hiểu biết về các khái niệm thuộc phạm trù đạo đức, nắm được các mức hành vi trong ứng xử, trong các quan hệ, từ đó có hành động đúng; - HĐGDTN thông qua các hoạt động tập thể đó là các hình thức hoạt động vui chơi, hoạt động thể dục thể thao nhằm giáo dục cho TTN, HS những tri thức khoa học thực tế, những chuẩn mực đạo đức, kỹ năng giao tiếp nhằm xây dựng và phát triển phẩm chất, năng lực của mình.

3.4. Chỉ đạo, định hướng phương pháp giáo dục cho TTN. Các phương pháp QL là tổng thể các cách thức tác động có thể có và có chủ đích của chủ thể QL lên đối tượng QL và khách thể QL để đạt được các mục tiêu QL đề ra. Chỉ thông qua và bằng phương pháp QL mà các mục tiêu, chức năng nhiệm vụ, QL mới đi vào cuộc sống, biến thành thực tiễn phong phú, sinh động, phục vụ lợi ích con người. Phương pháp giáo dục là phương pháp tác động vào nhận thức, tình cảm: đàm thoại, tranh luận, kể chuyện, giảng giải, khuyên răn; phương pháp tổ chức hoạt động thực tiễn: giao việc, rèn luyện, tập thói quen,...

3.5. QL công tác kiểm tra, đánh giá trong giáo dục cho TTN. Kiểm tra, đánh giá thường xuyên, định kỳ, điều chỉnh, rút kinh nghiệm sau mỗi khóa tu là việc cần được ghi trong kế hoạch và được thực hiện sẽ giúp kế hoạch được thực hiện một cách hiệu quả. Trụ trì cần thành lập nhóm trưởng để giúp trụ trì nắm bắt thông tin kịp thời, tổ chức kiểm tra việc thay đổi của TTN sau mỗi khóa tu để từ đó có những điều chỉnh sao cho hợp lý và hiệu quả hơn. Đây là một trong những biện pháp quan trọng giúp nhà chùa thực hiện kế hoạch giáo dục nói chung cũng như kế hoạch giáo dục cho TTN trong các khóa tu mùa hè nói riêng.

3.6. Tăng cường cơ sở vật chất, kỹ thuật phục vụ giáo dục cho TTN. Việc QL cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ hoạt động giáo dục cho TTN qua các khóa tu có tác dụng rất quan trọng trong việc rèn luyện các kỹ năng, phẩm chất đạo đức cho TTN. Chính vì vậy, mỗi cơ sở Phật giáo cần phải làm tốt những yêu cầu sau: - QL mua sắm trang thiết bị, bảo quản và sử dụng các phương tiện tổ chức thông tin phục vụ cho giáo dục TTN của các khóa tu mùa hè; - QL hoạt động của thư viện, tủ sách của cơ sở Phật giáo, hàng năm cần tăng cường

nguồn tài liệu phong phú, sách báo không chỉ về Phật học cho TTN mà còn có các loại sách tham khảo bổ trợ cho việc hình thành và phát triển nhân cách cho TTN; - QL các hoạt động phục vụ hỗ trợ cho hoạt động giáo dục TTN của khóa tu mùa hè như giảng đường, thiết bị âm thanh, ánh sáng, điện nước, vệ sinh môi trường, các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao,...; - Huy động nguồn tài chính phục vụ hoạt động giáo dục TTN của các khóa tu mùa hè từ sự hỗ trợ của các tổ chức đóng trên địa bàn, các nhà hảo tâm và một phần tự nguyện của phụ huynh TTN.

***

Giáo dục trải nghiệm thông qua khóa tu mùa hè là một hình thức tổ chức giáo dục cho TTN. Hình thức này thể hiện sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong giáo dục thế hệ trẻ; là sự tiếp nối hoạt động giáo dục ở nhà trường, có vai trò quan trọng trong việc tạo nên sản phẩm đáp ứng mục tiêu giáo dục. Đặc biệt, ngày nay trước xu thế hội nhập, giáo dục phải đào tạo nên những con người mới có được những phẩm chất đáp ứng với nền kinh tế tri thức thì khóa tu mùa hè cần được quan tâm như một sự bổ sung, điều chỉnh trong hoạt động giáo dục nhân cách TTN.

TTN đang ở lứa tuổi có những chuyển biến phức tạp cả về thể chất, tinh thần, xuất hiện nhu cầu hoạt động xã hội, giao tiếp và khẳng định mình, do vậy hoạt động học tập, sinh hoạt cá nhân lẫn tập thể, vui chơi trong cả năm học lẫn trong dịp hè cần được quan tâm QL có hiệu quả để góp phần phát triển đúng hướng. Khóa tu mùa hè có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc giáo dục TTN phát triển nhân cách toàn diện, nên để đáp ứng mục tiêu giáo dục của khóa học, ban tổ chức, giảng sư của các cơ sở Phật giáo phải có những biện pháp QL phù hợp nhằm đạt hiệu quả giáo dục cao nhất trong các khóa tu mùa hè. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Thích Phước Đạt (2013). *Giáo dục nhân cách trong giáo dục Phật giáo*. Website chùa Giác Lâm
- [2] Lê Quang Đức (2014). *Trải nghiệm mùa hè với khóa tu tại chùa Khai Nguyên*, Chuatanvien.com.
- [3] Trần Kiểm (2012). *Khoa học quản lý giáo dục*. NXB Đại học Sư phạm.
- [4] Hà Nhật Thăng (1998). *Giáo dục hệ thống giá trị đạo đức nhân văn*. NXB Giáo dục.